

CHEM-A1410 - Materiaalitieteen perusteet

Välikoe 2 12.12.2018 (3 tuntia)

Tentti 12.12.2018, osa 2 (koko kurssin tentin suorittajille osat 1 ja 2, 4 tuntia)

Kokeessa saa olla mukana laskin ja ohjeiden mukaan laadittu kaavakokoelma. Kaavakokoelma varustettuna nimellä ja opiskelijanumerolla palautetaan tenttivastausten mukana.

Tentti käsittää kurssin kaikki 8 aihepiiriä, ja tässä osassa on kurssin 2. periodin 4 aihepiiriä. Kysymysten maksimipistemäärä on 5 paitsi Aihepiirissä 6 se on 2,5.

Aihepiiri 5. Polymeerit

Kysymys 5-1

a) Kuvaile neljä yleisintä kopolymeerirakennetta

b) Millä alla olevista työstömenetelmillä tehdään yleisesti ohuita polymeerifilmejä. Merkitse oikeat vaihtoehdot; oikea vastaus +0,5 p; väärä vastaus -0,5 p

- a. Kalvonpuhallus
- b. Ruiskuvalu
- c. Puhallusmuovaus
- d. Rotaatiovalu
- e. Tasokalvolaitteisto
- f. Ekstruusiopeenällysty

Kysymys 5-2

Polypropeeninäyte fraktioitiin viiteen jakeeseen, joiden massat ja keskimääräiset moolimassat mitattiin. Tulokset ovat oheisessa taulukossa. Mikä on koko näytteen luku- ja painokeskimääräinen moolimassa? Laske myös polydispersiteetti.

Polypropeeninäytteen analyysitulokset.

massa/g	moolimassa/(g/mol)
30	60 000
67	115 000
90	200 000
25	350 000
15	450 000

Aihepiiri 6. Biomateriaalit

Kysymys 6-1

Biomateriaalien hyvänä puolena synteettiseen kuituun (muoviin) verrattuna on mm. biohajoavuus, tietyillä käyttökohteilla toimiminen hiilinieluna sekä uusiutuvien raaka-aineiden käyttö. Mutta synteettisillä kuiduilla on myös useita etuja biokuituihin nähden – mikä seuraavista väitteistä EI ole synteettisten kuitujen ”etu”?

- natiivipuun (esim. hirsi) painuu kasaan aikaa myöten
- materiaalin helppo kierrätettävyys
- materiaalin/kuitujen tasalaatuisuus
- materiaalin/kuitujen vesitiiveys

Kysymys 6-2

Biomimetikka on uusi lähestymistapa, jossa pyritään oppimaan elävästä luonnosta. Tavoitteena on löytää innovaatioita ratkaisemaan yhteiskunnallisia ongelmia. Yksi innoituksen lähde on Gekko-adheesio eli se miten Gekko-lisko pysyy kiinni sileässäkin seinässä. Miten gekon jalkojen adheesio toimii?

- Gekon jaloissa on lukuisia (useita tuhansia per jalka) mikroskooppisia ”imukuppeja”, jotka yhdessä luovat riittävän mekaanisen lukituksen
- Gekon jalkojen pienien setae-karvojen (sukaskarvojen) päissä on limamaista ”liimaa”. Tämän liiman adheesio potentiaali vastaa jopa koivun tuohesta kuivatilatun perinneliiman eli tökötin aikaansaamia kapillaarivoimia.
- Gekon jaloissa on pieniä setae-karvoja (sukaskarvoja), jotka adaptoituvat pinnan mikroskooppisiin epätasaisuuksiin. Karvojen pienestä mittakaavasta (nanometritaso) ja suuresta lukumäärästä johtuen kumulatiivinen kontaktiala on suuri. Kiinnittyminen kaikkiin pintoihin tapahtuu siten van der Waalsin voimilla
- Gekko hyödyntää pintoihin tarttuessaan sähköstaattisia vuorovaikutuksia. Hieman sähköankeriaan kaltaisella elimellä gekko luo jalkojensa pintapoimuihin heikohkon mutta riittävän sähkövarauksen.

Kysymys 6-3

Puuta (esim. hirsi) on käytetty vuosituhansia rakennusmateriaalina. Viime aikoina puuta/puukuituja sisältävät komposiittimateriaalit sekä modifioitu puu ovat kuitenkin tulleet yhä yleisimmiksi rakennusmateriaalina. Mikä seuraavista väittämistä EI ole modifioidun puun etu natiivipuuhun verrattuna:

- Materiaalin tasaisuus on parempi
- Ominaisuuksien riippuvuus kuormituksen suunnasta on pienempi
- Raaka-aineena voidaan hyödyntää heikompileatuista puuainesta
- Rakennusmateriaalin valmistusprosessi kuluttaa vähemmän energiaa

Kysymys 6-4

Nanoselluloosa on uudehko materiaali – ”kuuma” aihe lukuisissa tutkimusryhmissä ympäri maailmaa. Mikä on perusero tavalliseen selluloosakuituun verrattuna, joka antaa nanosellulookuidulle/fibrillille etua komposiitin lujittamisessa?

- a. Nanoselluloosafibrillit voidaan "kutoa" pidemmiksi kuin sellukuidut
- b. Nanoselluloosaan voidaan helpommin oksastaa toisia polymeereja ominaisuuksien muokkaamiseksi
- c. Pienemmistä "partikkeleista" johtuen nanoselluloosan ominaispinta-ala on oleellisesti suurempi
- d. Nanoselluloosa on paremmin hydrofiilisyys-hydrofobisuus yhteensopiva hartsin – esim. polylaktidin – kanssa

Aihepiiri 7. Komposiitit

Kysymys 7-1

Komposiitissa (jossa kuidut ovat pitkiä ja suuntautuneita) on pituussuuntainen kimmokerroin 19,7 GPa ja poikittaissuuntainen kimmokerroin 3,66 GPa. Kuinka suuria ovat kuitumateriaalin ja matriisin kimmokertoimet, kun kuitujen tilavuusosuus komposiitissa on 0,25?

Kysymys 7-2

Nimeä polymeerikomposiittien käyttöä rajoittavia tekijöitä.

Aihepiiri 8. Materiaalinvalinta

Kysymys 8-1

Seostamattomat ja niukkaseosteiset teräkset ovat maailman yleisimmin käytettyjä materiaaliryhmiä. Pohdi seuraavia käyttökohteita, mitkä ovat teräksen käytön edut, mitkä ovat rajoitukset ja esitä ainakin yksi vaihtoehtoinen materiaaliratkaisu perusteluineen:

- a. Henkilöauton konepelti
- b. Ulkona sijaitseva kuivausteline
- c. Aalto-yliopiston metroaseman säänkestävästä teräksestä valmistetut panelit

Kysymys 8-2

Taivutuksessa olevan palkin massa oheisen kuvan tilanteessa saadaan laskettua yhtälöstä

$$M = (4 \cdot l^5 \cdot F / \delta)^{1/2} \cdot (\rho^2 / E)^{1/2}$$

Palkissa pitää siis olla riittävästi materiaalia (=massaa), jotta sen taipuma δ olisi riittävän pieni tietyllä kuormalla F . Mitä materiaaliominaisuuksien funktiota käytät vertailuun. Mikä oheisista materiaaleista tuottaa kevyimmän palkin suhteessa hintaan?

Materiaali	Tiheys, ρ Mg/m ³	Kimmokerroin, E GPa	Hinta, USD/kg
1040 seostamaton teräs	7.80	200	0.63
304 ruostumaton teräs	7.80	193	3.70
3003-H14 alumiiniseos	2.73	70	3.00
Ti-5Al-2.5Sn titaaniseos	4.46	107-110	15.00

